ÜLKE SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

PROF. DR. HASAN FEHİM ÜÇIŞIK

Yenilenmiş
3. Baskı

ÖTÜKEN

ÖTÜKEN

/ otukennesriyat

YAYIN NU: 2005
KÜLTÜR SERİSİ: 1087

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-563-5

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 1999
3. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: Ülkü Ayaz

Kapak Tasarımı: Ötüken

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: Çınar Matbaacılık ve Yayın Sanayii Ticaret Ltd Şti
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Ata Han Nu: 34 K: 5
Bağcılar-İstanbul
Tel: (0212) 628 96 00
Sertifika Nu: 45103

İstanbul- 2023

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Prof. Dr. Hasan Fehim Üçışık, 06.11.1943 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. 1964 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirmiştir. 1982 yılında doktor, 1983 yılında yardımcı doçent, 1986 yılında doçent ve 1992 yılında profesör olmuştur. Marmara Üniversitesinde İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalında çalıştığı dönemde Rektör Yardımcılığı, Hukuk Fakültesi Dekanlığı, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Müdürlüğü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Başkanlığı ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdür Yardımcılığı da yapmış, 2001 yılında emekli olmuştur. 1992-1993 ve 2003-2005 yıllarında Sağlık Projesi Koordinatörlüğünde kısmi statülü danışman olarak görev yapmış, bu görevi sırasında 3816 sayılı Yeşil Kart Kanunu ile diğer Sağlık Kanunları ve ilgili mevzuatın hazırlanmasında katkıda bulunmuştur. Ulusal Sağlık Kongrelerinde Sağlık Hukuku Komisyonu Başkanlığı yapmıştır. Spor Şuralarına katılmış, son Şurada Spor Hukuku Komisyonu Başkanlığını yürütmüştür. Çeşitli dönemlerde Kalkınma Planları hazırlıklarında Spor ve Sosyal Güvenlik alanlarındaki İhtisas Komisyonları ve Genel Sağlık Sigortası Alt Komisyonu çalışmalarına katılmıştır. 2008-2018 yıllarında Doğuş Üniversitesinde öğretim üyesi ve iki dönem Hukuk Fakültesi Dekanı olarak çalışmıştır. Halen İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Yayınlanan çalışmaları arasında, Sporda Sorunlar ve Çözüm Önerileri (İstanbul 1999), Ülke Sorunları ve Çözüm Önerileri (2.basım, İstanbul 2000), Konut Sorunu ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2006), Asgari Ücret Tespitinde Sorunlar ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2011), Yükseköğretimde Sorunlar ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2011), Emekli Aylıklarında Adalet Sorunu ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2011), Anayasa Hukukunda Sorunlar ve Çözüm Önerileri (2. basım İstanbul 2011), Eğitim Hukukunda Sorunlar ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2012), Ekonomi Hukuku Sorunları ve Çözüm Önerileri, (İstanbul 2013), Sosyal Yardımlarda Sorunlar ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2013), Kamu Yönetiminde Sorunlar ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2013), Sağlık Hukuku Sorunları ve Çözüm Önerileri

(İstanbul 2013), Sosyal Güvenlikte Sorunlar ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2013), Türkiye'de Asgari Ücrete Bakış (İstanbul 2013), Asgari Ücret Sorunları ve Yansımaları (İstanbul 2013), Sağlık Güvencesi Sorunları ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2013), İnsan Hakları Sorunları ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2013), İşçi Şirketleri Sorunu (İstanbul 2014), Vakıf Üniversiteleri Hukuku (İstanbul 2014), Spor Hukuku (İstanbul 2011), Sağlık Hukuku (4.basım, İstanbul 2017), Sosyal Güvenlik Hukuku (İstanbul 2015), Anayasa Hukuku (İstanbul 2019), İş Sağlığı ve Güvenliği Hukuku (İstanbul 2021) ve Eczacılık Hukuku (İstanbul 2022) bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ..... 9

I- Devletin Temel Organları, Siyasi Partiler ve Seçimlerle İlgili Görüş ve Öneriler..... 13
1- Hükümet Sistemi Tartışmalarına İlişkin Değerlendirmeler..... 13
2- Siyasi Partiler ve Seçimlere İlişkin Görüş ve Öneriler 17
3- Laiklik Tartışmalarına İlişkin Değerlendirmeler..... 20
4- Sosyal Vaad ve Uygulamaların Seçimlere Etkisi 25
5- Seçimleri Etkileyecek Beklentiler 32

II- Eski Eyaletlerimizdeki İnsan Hakları İhlallerine İlişkin Değerlendirmeler 37

III- Mevzuatta Köklü Değişiklik Önerileri..... 41

IV- Türkiye Ekonomi Modeline İlişkin Görüş ve Değerlendirmeler 47

V- Kanal İstanbul Projesine İlişkin Değerlendirmeler..... 51

VI- İşçi Şirketleri Sorununa İlişkin Görüş ve Öneriler 55

VII- Sağlık Kuruluşları ve Çalışanlarıyla İlgili Sorunlar ve Öneriler 59
1- Sağlık Çalışanlarının Oda ve Birlik Sorununa İlişkin Görüş ve Öneriler..... 59
2- Hasta Haklarının İhlalinde Eşitsizliğe İlişkin Görüş ve Öneriler 61
3- Sağlık Hizmeti Sunumunun Askıya Alınmasına İlişkin Görüş ve Öneriler 64

VIII- Sosyal Güvenlikle İlgili Görüş ve Değerlendirmeler..... 67
1- Sosyal Güvenlik Yardımlarına İlişkin Görüş ve Öneriler 67

2- Sosyal Güvenlikte Primlerin Sıfırlanması Önerisi 71
3- Emekli Aylıklarına İlişkin Görüş ve Öneriler 78
4- Evlenme Yardımlarına İlişkin Görüş ve Öneriler..... 80
5- Konut Edindirme Yardımlarına İlişkin Değerlendirme ve Öneriler 83

IX- Asgari Ücret Konusundaki Görüş ve Öneriler 91

X- Eğitim Alanına İlişkin Görüş ve Öneriler 99
1- Okullarla İlgili Görüş ve Öneriler 99
2- Yükseköğretimle İlgili Görüş ve Öneriler 100

XI- Spor Hukuku Alanındaki Görüş ve Öneriler..... 103
1- Türkiye Futbol Federasyonu Genel Kuruluna İlişkin Değerlendirme ve Öneriler 103
2- Spor Yargısında Tahkime İlişkin Değerlendirme ve Öneriler 106
3- Futbolda Hakem Atamalarına İlişkin Görüş ve Öneriler 110

ÖN SÖZ

1999 yılında, çeşitli bilimsel ve mesleki toplantılar ile gazete yazılarımızda belirtiğimiz görüş, öneri ve değerlendirmelerimizi Ülke Sorunları ve Çözüm Önerileri adlı bir kitapta toplamış ve 2000 yılında bazı eklemelerle ikinci baskısını yapmıştık. Daha sonra, bu kitaplarda belirttiğimiz ve sonradan gelişen olaylara ilişkin görüşlerimizi çeşitli tarihlerde,

Sporda Sorunlar ve Çözüm Önerileri (1999),

Konut Sorunu ve Çözüm Önerileri (2006),

Anayasa Hukukunda Sorunlar ve Çözüm Önerileri (2011),

Asgari Ücret Tespitinde Sorunlar ve Çözüm Önerileri (2011),

Emekli Aylıklarında Adalet Sorunu ve Çözüm Önerileri (2011),

Yükseköğretimde Sorunlar ve Çözüm Önerileri (2011),

Eğitim Hukukunda Sorunlar ve Çözüm Önerileri (2012),

İnsan Hakları Sorunları ve Çözüm Önerileri (2013),

Ekonomi Hukuku Sorunları ve Çözüm Önerileri (2013),

Kamu Yönetiminde Sorunlar ve Çözüm Önerileri (2013),

Sosyal Güvenlikte Sorunlar ve Çözüm Önerileri (2013),

Sosyal Yardımlarda Sorunlar ve Çözüm Önerileri (2013),

Sağlık Güvencesi Sorunları ve Çözüm Önerileri (2013),
Sağlık Hukuku Sorunları ve Çözüm Önerileri (2013),
Türkiye'de Asgari Ücrete Bakış (2013),
Asgari Ücret Sorunları ve Yansımaları (2013),
İşçi Şirketleri Sorunu (2014),
Vakıf Üniversiteleri Hukuku (2014),
Anayasa Hukukunda Sorunlar ve Çözüm Önerileri, 2. Basım (2017)
Eczacılık Hukuku (2022)
adlı kitapçıklar halinde yayınladık.

Bu yayınlarda ileri sürdüğümüz önerilerden,

Cumhurbaşkanının doğrudan halk tarafından seçilmesi, Başkanlık sistemi, Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimlerinin birlikte yapılması, Cumhurbaşkanının parti ile ilişkisinin kesilmemesi, bir kişinin aynı zamanda hem milletvekili hem bakan olamaması, milletvekili sayısının 600 olması, ,okullarda ders yılındaki bir tatilin yanısıra her döneme birer tatil daha konması, okul öğrencilerinin yaz aylarında kurslarda alabildiği din eğitiminin ders yılı içinde okulda verilmesi, üniversitelerin rektörlüğün bulunduğu il dışındaki birimlerinin ayrı üniversitelere dönüştürülmesi, yükseköğretime girişte katsayı uygulamasının kaldırılması, vakıf üniversiteleri öğretim elemanlarının aylıklarının Devlet üniversitelerindeki aylıklarla uyumlu olması, spor kulübü yöneticilerinin belirli bir süreyi aşan hak mahrumiyeti cezaları dolayısıyla yöneticiliklerinin sona ermesi, spor kulüplerinin sendikalar ve siyasi partiler için olduğu üzere, Dernekler Kanununda değil, ayrı bir Kanunla düzenlenmesi, spor kulüplerinin anonim şirkete dönüştürülebilmesi gibi, gerçekleşenler dışında, hala güncel olan ve daha sonra ortaya çıkan sorunlara ilişkin görüş, tespit ve önerilerimizi bu kitapçıkta topluca sunmaktayız. Bu yayının ilgilenenlere yararlı olmasını diler, Ötüken Ya-

yınevinin değerli mensuplarına, yayın aşamasında katkıda bulunan Sayın Nurhan Alpay'a, Sayın Ülkü Ayaz'a ve diğer emeği geçenlere teşekkür ederim.

Prof. Dr. H. Fehim Üçışık
11.05.2023
Çekmeköy/İstanbul

I. DEVLETİN TEMEL ORGANLARI, SİYASİ PARTİLER VE SEÇİMLERLE İLGİLİ GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

1. Hükümet Sistemi Tartışmalarına İlişkin Değerlendirmeler

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesine göre, halkın iradesi hükümet otoritesinin esasıdır. Her şahsın, doğrudan doğruya veya serbestçe seçilmiş temsilciler vasıtasıyla, memleketinin kamu işleri yönetimine katılma hakkı vardır. Bu Bildirge, kamu yönetimine doğrudan katılıma, dolaylı katılıma nazaran öncelik ve üstünlük tanımaktadır.

Ülkemizde de anılan Bildirgenin bu tercihine uygun olarak belediye başkanları, büyükşehir belediye başkanları doğrudan vatandaşlar tarafından seçilmiştir ve seçilmektedir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile ülke yönetiminde de yürütme organının doğrudan halk tarafından seçilmesi kabul edilmiştir.

Teknolojinin bu kadar gelişmediği dönemlerdeki ulaşım ve haberleşme güçlükleri dolayısıyla Cumhurbaşkanı seçiminin parlamento veya seçiciler kurulu ya da ikinci seçmenler tarafından yapılması zorunlu idi. Bu güçlük veya imkânsızlıklar ortadan kalktığına göre, dolaylı veya dolambaçlı değil, doğrudan seçim usulü uygulanmalıdır. Büyükşehir Belediye Başkanı, seçilmiş Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından değil de doğrudan o şehirdeki va-

tandaşlar tarafından seçildiği gibi, yürütme organı da olan Cumhurbaşkanı da seçilmiş Meclis tarafından değil, doğrudan vatandaşlar tarafından seçilmelidir. Böylece, parlamenter sisteme göre halkın milletvekillerini, milletvekillerinin Cumhurbaşkanını ve onun da Başbakanı belirlemesini değil, başkanlık sistemine göre yürütme organı olan Cumhurbaşkanının doğrudan halk tarafından seçilmesinin tercih edilmesi gerektiğini, bu usulün kuvvetler ayrılığı yönünden de isabetli olduğunu düşünmekteyiz.

Ülkemizde 16.04.2017 tarihinde yapılan halkoylamasıyla Cumhurbaşkanlığı Hükümet sistemi kabul edildi. Yürütme yetkisinin Cumhurbaşkanına ait olmasını öngören hükmün gerekçesinde, parlamenter sistemin istikrarsızlık getirmiş olduğu, merkezi hükümetin en az yerel iktidarlar kadar istikrarlı olabilmesi gerektiği belirtilmiştir.

2017 tarihli Anayasa Değişikliği Kanunundaki ilgili düzenlemenin gerekçesine göre, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde, yasama ve yürütme, doğrudan halk tarafından seçilmekte, meşruiyetlerini halktan almakta ve halka karşı sorumlu olmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet sistemini tek adam rejimi şeklinde sürekli eleştiren muhalefet partileri, parlamenter sistemin çeşitli ülkelerde ve ülkemizde çok önemli olumsuz sonuçlara yolaçmış olan zafiyetlerinden dolayı bu sistemi doğrudan öneremmekte, güçlendirilmiş bir şeklini ortaya koymaya çalışmaktadırlar. Tek adam eleştirisi, Türkiye ile birlikte ABD ve diğer Başkanlık Sistemi uygulanan ülkelere de yönelik genel bir eleştiridir. Bizce, hiçbir parti, kendisine oy veren vatandaşlara, Muhtar, Belediye Başkanı, Büyükşehir Belediye Başkanı ve Milletvekili seçebilecekleri, fakat Cumhurbaşkanı seçemeyecekleri şeklinde bir görüş ileri süremez. Cumhurbaşkanlığı seçim sandığının milletin önüne konulması dışındaki bir istek veya öneri, bizce, ancak, halkı Cumhurbaşkanı seçmede

yetersiz ya da yeteneksiz görmekten veya Cumhurbaşkanını kapalı kapılar arasında yürütülecek bir takım pazarlıklarla belirlemeyi tercih etmekten kaynaklanabilir.

Başkanlık sisteminde hem milletvekili hem Bakan olunamaz; Bakanlar, Meclis Grubundaki dengeler ve bölgelere göre dağılım gözetilmeden liyakat esas alınarak belirlenir; koalisyon pazarlıkları, ikili, üçlü, hatta dörtlü koalisyonlar, azınlık hükümetleri, güvenoyu alabilmek için milletvekili transferleri olmaz, olamaz.

Ülkemizde uzun bir dönem vatandaşlar tarafından yalnızca Meclis seçilmiş, yürütme organı parlamenter sistem çerçevesinde Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu şeklinde ayrılmış, Cumhurbaşkanı Meclis tarafından seçilmiş, Başbakan Cumhurbaşkanı tarafından atanmış, Bakanlar Kurulu Cumhurbaşkanının onayıyla göreve başlamış, Meclisin güvenoyuyla görevini sürdürmüştür. Parlamenter sistem uygulanan 1961-2002 yılları arasındaki 41 yıllık dönemde 32 hükümet kurulmuş; 12 Eylül darbesinden sonraki askeri idare dışında, hükümetlerin ortalama görev süresi 1,5 yıl kadar olmuştur. 10 Devlet Bakanı olan, yalnızca Meteoroloji Genel Müdürlüğünden sorumlu olan Devlet Bakanlığı bulunan, bir kısmı partilerinden koparılıp bağımsızlaştırılmış 35 kişilik hükümet bile kurulmuş; bu 35 kişi, Meclisteki güvenoylamasında kendi kendilerine güven oyu vermiştir. Genellikle bakanlıklar, milletvekillerine, koalisyon pazarlığı ve parti içi dengeler esas alınarak dağıtılmış, pek çok milletvekili bakanlık beklentisi içinde görev yapmıştır. Yürütme organı, parlamento çoğunluğuna dayandığından, parti disiplini dolayısıyla istediği kanunları çıkartabilmiş, yasama organını yönlendirebilmiştir. Kanunlar, yürütme organı ve idare tarafından hazırlanmış, yasama ve yürütme arasındaki kuvvetler ayrılığı esası giderek zayıflamış, yürütme ve idare belirleyici olmuştur. Zayıf bir oy çoğunluğuyla görev yapan hükümetler döne-

minde, atanmış görevliler, seçilmişlerden daha fazla etkili olmuşlardır. Genelkurmay Başkanları, her hafta Cumhurbaşkanıyla görüşmüşler, ertesi gün Cumhurbaşkanı ve Başbakan görüşmesi yapılmıştır. NATO toplantılarında Genelkurmay Başkanı diğer ülkelerin Bakanlarıyla ön sırada yürümüş, Milli Savunma Bakanı ise Genelkurmay Başkanlarıyla birlikte arkalarında yeralmıştır.

Biz, geçmişteki ilginç koalisyon pazarlıkları, Mecliste 1-2 farkla güvenoyu alınması, azınlık hükümetleri, bir kısım bürokratların ve basın mensuplarının bakanlık tahminleri ve temenni yorumlarıyla ülke gündeminin meşgul edilmesi, bazı iş çevrelerinin hükümet düşürme ve yeni koalisyon kurdurma teşebbüsleri, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin çeşitli ülke meseleleri için pazarlık konusu yapılması, komutanların aday değerlendirmeleri, bazı Cumhurbaşkanlarının pek çok Bakanlar Kurulu Kararını geri çevirmeleri, bazı basın yayın organlarının Milli Güvenlik Kurulu toplantılarının öncesinde ve sonrasında bu toplantıları hükümetin hesap verme toplantıları şeklinde yansıtması gibi olumsuz hatıraların yaşı müsait seçmenleri parlamenter hükümet sistemini kabul etmemeye yönlendireceğini düşünmekteyiz.

Parlamenter Sistem dünyadaki gelişime de uygun düşmeyen, çeşitli ülkelerde sık sık olumsuz sonuçlar ortaya çıkaran bir hükümet sistemidir. Fransa, parlamenter sistemden yarıbaşkanlığa geçmiştir. Rusya'da yarıbaşkanlık sistemi uygulanmaktadır. ABD'nde yüzyıllardır Başkanlık Sistemi yürürlüktedir. Bulgaristan'da, İsrail'de kısa aralarla seçimler yenilenmiştir. Almanya uzun zamandır çeşitli koalisyonlarla yönetilmekte, bazen koalisyon protokolünün hazırlanıp kabul edilmesi için aylar geçmektedir. Parlamenter sistem daha ziyade federal hükümet veya kraliyet olan ülkelerde uygulanmaktadır.

Cumhurbaşkanını doğrudan halkın seçmesi halinde,

vatanımızın, köy, kent, yöre ayırımı yapılmaksızın, bütünüyle bir seçim çevresi olması ve tüm seçmenlerin oylarının tam bir eşitlik içinde cumhurbaşkanını belirlemesi, adayların ve partilerin tanıtım ve propaganda faaliyetlerinin bu çerçevede yürütülmesi, vatandaşlarımızın ülke düzeyinde aidiyet duygusunu güçlendirecek, milli birlik ve bütünlüğümüze çok önemli katkılar sağlayacaktır.

2. Siyasi Partiler ve Seçimlere İlişkin Görüş ve Öneriler

1982 Anayasası, seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma haklarının, siyasi partilerin kuruluş ve çalışmaları, denetlenme ve kapatılmaları ile siyasi partilerin ve adayların seçim harcamaları ve usullerinin ve seçim kurullarının görev ve yetkilerinin Kanunla düzenlenmesini öngörmüştür.

1982 Anayasasının Siyasi Haklar ve Ödevler Bölümünde öngördüğü düzenlemeler ayrı kanunlarda yer almaktadır. Bu kanunlar, siyasi Partiler Kanunu, Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun, Milletvekili Seçimi Kanunu ve Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanundur. Bunların dışında, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu gibi çeşitli kanunlarda da siyasi faaliyetlerle ilgili bazı hükümler bulunmaktadır. Bu düzenlemelerin çok sayıda kanunda yeralması, bizce, bu mevzuatta olması gereken bütünlüğün sağlanamamasına yolaçmıştır. Anılan kanunlarda ve ilgili diğer mevzuatta en azından gereksiz farklılıkların giderilmesi için değişiklik yapılmalı ve birbirleriyle bağlantılı birden çok kanunun birlikte değiştirilmesi ve bazı maddelerde diğer kanunların hükümlerine yollama yapılması gereğini ortadan kaldırmak ve yeni uyumsuzlukları engelleyebilmek amacıyla, siyasi haklarla ilgili dü-

zenlemelerin hepsi Demokrasi Kanunu veya Siyasi Haklar Kanunu adı verilebilecek bir Kanunda toplanmalıdır.

Siyasi Partiler Kanunu, büyük kongreye katılan delegelerin sayısını ülke şartlarıyla bağdaşmayacak şekilde kısıtlamıştır. Anılan Kanuna göre, il kongrelerinde seçilecek Büyük Kongre delegelerinin toplam sayısı Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının iki katını aşamaz. Bize göre, binlerce belde, bin kadar ilçe ve 81 il teşkilatı olan siyasi partilerin Büyük Kongrelerine en fazla 1200 seçilmiş delegenin katılabilmesi tutarsızdır.

Anılan Kanuna göre, parti tüzük ve programında değişiklik yapılmasına veya parti politikasını ilgilendiren konularda karar alınmasına ilişkin teklifler, Genel Başkan veya Merkez Karar ve Yönetim Kurulu yahut Büyük Kongre üyelerinin en az 1/20'si tarafından, kanunlar, parti tüzüğü ve parti programı çerçevesinde toplumu ve Devleti ilgilendiren konular ile kamu faaliyetleri konularına ilişkin teklifler ise Büyük Kongrede hazır bulunan üyelerin 1/3'ü tarafından yapıldığı takdirde, seçilecek bir komisyonda görüşüldükten sonra komisyon raporuyla birlikte incelenerek karara bağlanır. Bizce, parti politikası veya herhangi bir kamu faaliyetiyle ile ilgili konularda yüksek öneri yeter sayısı öngören bu özel düzenlemenin demokrasi esaslarına uygunluğu savunulamaz. Partilerin Büyük Kongreleri, parti program ve politikalarının belirlendiği ve değerlendirildiği kurullar olmalıyken, bu düzenlemeyle neredeyse yalnızca seçim organına dönüştürülmüştür.

Devlet yardımı alan partilerde diğer gelir kaynaklarının öneminin azalmasına karşılık, milletvekili adaylarından alınan özel aidatın diğer adaylıklara da yaygınlaştırılması ilginçtir. Bu özel aidatın miktarı, milletvekili ödeneklerinin eskisinden farklı olarak birinci derecedeki devlet memurlarının büyük çoğunluğunun aylıklarından çok daha yüksek olması dolayısıyla hayli artmıştır. Diğer se-